

گنجینه‌ی نخبگان

(مجموعه بیانات مقام معظم رهبری در مورد نخبگان)

امیر حسین بانکی پور فرد

(عضو هیئت علمی دانشکده اهل البيت علیه السلام دانشگاه اصفهان)

سخن‌ناشر

آثار مکتوب، به عنوان با ثبات ترین وسیله ی انتقال فرهنگ در میان جوامع، و نیز یکی از مهمترین ابزارهای هدایت و تکامل فرهنگی و انسانی، دارای اهمیت فراوان بوده و با جذب مخاطبان بسیار، بخصوص قشر جوان، در حفظ ارزش های یک ملت و یا در نهادینه کردن فرهنگ بیگانه، می تواند نقش بسیار مهمی ایفا کند. در این راستا، «انتشارات حدیث راه عشق»، با این هدف، در سال ۱۳۸۲، به عرصه ی فرهنگی کشور وارد شد.

این مجموعه ی فرهنگی که ادامه دهنده ی مسیر «مؤسسه ی حدیث راه عشق» است، با تدوین و چاپ کتاب در حوزه های گوناگون؛ ازدواج و خانواده، تاریخی، اجتماعی، فرهنگ هویت اسلامی، مطالب ارزشمندی را در اختیار خوانندگان قرار می دهد. در سال های اخیر انتشارات حدیث راه عشق، با داشتن گروه های پژوهشی با تجربه، به عنوان ناشر تخصصی ازدواج و خانواده شناخته شده و هم اکنون نیز با همکاری پژوهشگران «مرکز مطالعات و تحقیقات حیات طیبه» و «شبکه شفا» (شبکه ی فعالین ازدواج)، در صدد رسیدن به اهداف والاتری در زمینه های مختلف می باشد.

این مجموعه با هدف طراحی های مشترک فرهنگی، ایجاد سیستم های مدرن توزیع سراسری، ایجاد زیر ساخت های ترویجی و تبلیغی کتاب، ایجاد پاتوق های همفکری نویسندگان همسو برای طراحی و بهینه سازی وضعیت نشر، تسهیل دسترسی به کتاب های این انتشارات، شیوه های مطالعاتی کارآمد، ایجاد بستر تعاملات گسترده میان عوامل تولید کتاب و ناشران و همچنین حمایت از طرح های پژوهشی کاربردی و مرتبط و حضور پررنگ تر در حوزه نشر کتاب، بسترسازی برای تولید یا ترجمه آثار ارزشمند به فعالیت خود ادامه می دهد. در پایان، انتشارات حدیث راه عشق، در راستای تحقق اهداف خود که همانا تحکیم مبانی دینی و حفظ هویت فرهنگی جامعه است، دست همه ی محققان و پژوهشگران در این حوزه را، به گرمی می فشارد و مسلماً اظهار نظرهای مشفقانه و رهنمودهای اهل قلم می تواند در پیشرفت این مجموعه، موثر واقع شود.

و من الله التوفیق

مقدمه	۱۵
-------------	----

فصل اول: جایگاه نخبگان

۱-۱- تعریف نخبه	۲۵
توانایی تفهیم برجستگی فردی بدون ادعا	۲۵
۱-۲- وضعیت نخبگی در ایران	۲۵
برجستگی نخبگان ایرانی در مراکز معتبر علمی دنیا	۲۵
شناخت نخبگان ملت در آزمون های دشوار	۲۶
۱-۳- وضعیت دیروز	۲۶
نخبگان علمی در ایران همزمان با تاریکی قرون وسطای اروپا	۲۶
تحقیر نخبگان در دوران طاغوت	۲۷
۱-۴- وضعیت امروز	۲۸
فراهم بودن زمینه برای یک حرکت عظیم علمی	۲۸
افزایش نخبگان مؤمن ، معتقد و بامبنا	۲۸
جریان رو به رشد و هم خوان با اهداف نظام	۳۰
افزایش تعداد نخبگان با وجود مهاجرت ها	۳۰
عدالت بیشتر در برخورد با نخبگان شهرهای دور دست	۳۲
افزایش تعداد نخبگان زن نسبت به دوره ی طاغوت	۳۲
درخشیدن نخبگان زن بارعایت حدود شرعی	۳۳
ورود نخبگان جوان در عرصه ی علم نوید دهنده ی آینده ی روشن	۳۴

فصل دوم: انتظارات از جامعه‌ی نخبگان

- ۱-۲- شناخت زمانه ۳۷
- نقش مؤثر موفقیت ایران در تحولات دنیا ۳۷
- کمبود آگاهی از تاریخ کشور عامل کجروی ۳۸
- آگاهی از مسائل جهان با افزایش مطالعه و بحث‌های منطقی ۳۸
- هوشیاری در برابر تحرکات دشمن ۳۹
- شناخت جایگاه جمهوری اسلامی، دلایل و ابعاد فشار دشمنان ۴۰
- آشنایی با حقایق مسائل زمان؛ پیشگیری از خطا در تحلیل وقایع ۴۲
- نیاز شناسی و کار حقیقی توسط شهدای نخبه ۴۴
- ۲-۲- توجه به مصالح عمومی ۴۵
- جدی بودن در مسائل اساسی کشور ۴۵
- آینده‌ی مطلوب؛ با انجام وظیفه‌ی نخبگان ۴۶
- دلبستگی به کشور عامل فداکاری و اقتدار ۴۶
- تبدیل استعداد شخص به سرمایه ملی با احساس مسئولیت نسبت به آینده ۴۷
- انفاق از رزق الهی نخبگی؛ با خدمت بی منت در میدانهای مورد نیاز ۴۸
- ارجح دانستن سرنوشت کشور بر منافع شخصی ۵۰
- بدهکار بودن به ملت به جای طلبکار بودن ۵۱
- ۳-۲- فرهنگ سازی ۵۲
- پالایش فرهنگ غرب؛ راه مقابله با جنگ فرهنگی و روانی ۵۲
- بازخوانی و ترویج ارزش‌های اسلامی در مقابله با فروپاشی اخلاقی ۵۳
- سرریز فرهنگ رعایت قانون از نخبگان به بدنه‌ی جامعه ۵۳
- گسترش فرهنگ ارزش فراتر از مادیات برای دانش و هنر ۵۴
- از بین رفتن حالت انتظار کمک با بروز اعتماد به نفس ملی ۵۵
- جوشش استعدادها با اعتماد به نفس ملی ۵۶
- ترویج گفتمان عدالت بدون زیر سوال بردن کارآمدی نظام ۵۷
- ۴-۲- مقابله با جنگ نرم ۵۹
- پیدا کردن راهکارها توسط افسران جوان مقابله با جنگ نرم ۵۹
- نگاه خوشبینانه و دوری از تندروی؛ شرط اصلی فعالیت در جبهه‌ی جنگ نرم ۶۰
- ۵-۲- امید دادن ۶۱
- امید دادن به جوانان در حرف، منش و اقدام ۶۱
- امیدوار بودن و مبارزه با سم مهلک سیاه‌نمایی در جامعه ۶۲
- ۶-۲- هدایت و ارشاد ۶۳
- سوزن بانی حرکت ملت به سمت رفاه، عزت و استقلال ۶۳
- وظیفه‌ی عملیاتی اعتماد سازی و درست کردن عقائد مردم ۶۳
- جلوگیری از مصادره‌ی حرکت ملت‌ها توسط استکبار ۶۵
- اراده‌ی جدی برای بیان متقن معارف اهل بیت ۶۶

۶۹	شناساندن نوآوری های اسلام ناب بدون احساس حقارت
۶۹	۲-۷- آزاد اندیشی و تحول
۶۹	آغاز روند خلافت علمی نتیجه همراهی آزادی، اخلاق و منطق
۶۹	ایجاد کرسی های آزادفکری سیاسی و معرفتی
۶۹	آزادی واقعی فکرها؛ کمک به پیشرفت کشور
۶۹	مدیریت فضای تحول و آزاداندیشی
۷۰	شناخت شاخص های تحول و مراقبت از آنها
۷۱	۲-۸- حل مشکلات
۷۱	تصمیم برای برطرف کردن ضعف ها
۷۲	تهیه ی فهرست نقاط مثبت و منفی برای شناسایی ظرفیت ها و اولویت ها
۷۴	ارتباط های هوشمند و هدفمند برای برطرف کردن اشکال ها
۷۶	۲-۹- نخبه پروری
۷۷	مسئولیت بزرگ نخبه پروری
۷۸	هفت برای پروراندن خود و دیگران

فصل سوم: چراغ راه نخبگان

۸۳	۳-۱- مراقبتهای معنوی
۸۳	علم نافع در پرتو تهذیب نفس
۸۳	توان مضاعف و پیشرفت آسان در سایه ی تقوا و صفای جوانی
۸۴	نقش برجسته ی معنویت در پیشرفت های علمی
۸۵	توجه به عنصر معنویت دینی در حرکت علمی
۸۶	دستیابی آسان تر جوانان به مقامات معنوی
۸۶	تأثیر زیاد نماز با توجه و قرائت روزانه ی قرآن
۸۷	افزایش توفیقات در ارتباط بیشتر با خدا
۸۸	۳-۲- مراقبت های فکری
۸۸	پیشرفت در علم همراه با پیشرفت در فکر
۸۸	۳-۳- مراقبت های اجتماعی
۸۸	مراقبت در موضع گیری های مرتبط با امنیت جامعه
۹۰	گسترش فرهنگ تعهد کنار توقع بیجا
۹۰	تعریف نقش تاریخی و ملی با توجه به اهداف بلندمدت کشور
۹۱	۳-۴- مراقبتهای عملی
۹۱	شجاعت، تدبیر و مراقبت در برابر کید دشمن
۹۲	تبدیل شدن به درخت ثمر بخش
۹۳	شناخت اقتضائات باقی ماندن در طراز نخبگی
۹۴	تلاش و مجاهدت جوانانه و پیگیر

فصل چهارم: تولید علم و پیشرفت توسط نخبگان

- ۹۷-۱-۴- تعریف و اهمیت ۹۷
- شجاعت نظریه پردازی علمی و دینی با وفاداری به اصول و منطق ۹۷
- کسب اقتدار و ثروت ملی به وسیله ی علم ۹۹
- شکستن مرزهای علم نه صرف تبحر در علم ۹۸
- مبارزه با انحصارگرایی علمی باتکیه بر منابع کشور ۹۸
- اقتدار علمی زمینه ی ترویج ارزش های الهی ۱۰۰
- ۲-۴- بایدهای تولید علم ۱۰۱
- عزم استوار کردن بر سر مقصود در زمینه ی علم ۱۰۱
- جرات ایجاد فضای جدید علمی به جای ترجمه ۱۰۲
- پیدا کردن مولدها و عناصر به وجود آورنده ی علم ۱۰۳
- ایجاد چرخه ی علمی از همه دانش های مورد نیاز در کشور ۱۰۴
- پیگیری برای ثبت ابداعات و توجه به نیاز های درونی در مقالات علمی ۱۰۶
- کار با انگیزه در میدان پیشرفت و تولید علم ۱۰۶
- تلاش عمومی برای جنبش نرم افزاری ۱۰۷
- ژرف بینی و ژرف یابی در علم ۱۰۷
- ارتباط علمی فراتر از درس استاد و دانشجو ۱۰۸
- دستیابی به قله ی مرجعیت علمی در همه ی دنیا ۱۰۹
- استفاده از راه های میانبر در تولید علم ۱۱۰
- ترسیم نقشه ی جامع علمی ۱۱۱
- لزوم ترسیم نیازهای آینده و برنامه ریزی بر اساس آن ۱۱۱
- علوم پایه: بنیان نظری تحرک علمی ۱۱۲
- کاوش های عالمانه برای حل چالش های حکومتی ۱۱۳
- اهمیت دادن به فلسفه و تولید فکر ۱۱۴
- پرهیز از وارد کردن مسائل سیاسی در کار علمی ۱۱۴
- قدر دانستن افتخار خدمت از راه علم ۱۱۵
- ۳-۴- تکمیل زنجیره ی علم ۱۱۶
- برنامه ریزی برای تبدیل علم به ثروت ملی ۱۱۶
- دانش؛ منشأ تولید ثروت به شکلنجیبانه ۱۱۷
- نجات کشور در تداوم حرکت علمی و روی آوری به اقتصاد دانش بنیان ۱۱۸
- لزوم چرخه ی علمی کامل، از اندیشه تا محصول ۱۱۹
- ایجاد عزم و استمرار احساس تولید علم در جوانان ۱۲۰
- اجرایی کردن مقالات علمی ۱۲۲
- اهمیت کیفیت و جهت مقالات علمی ۱۲۲
- معطوف کردن تلاش های علمی به نیازهای کشور ۱۲۳
- ۴-۴- تعامل علمی با دنیا ۱۲۴

۱۲۴.....	تغییر جهت انوبان یک طرفه ی علم
۱۲۶.....	دستیابی به تراز مثبت در صادرات و واردات علم
۱۲۶.....	استفاده از دانش های موجود دنیا به همراه نگاه نقادانه
۱۲۷.....	۴-۵- جلوگیری از توقف
۱۲۷.....	جلوگیری از کند شدن حرکت علمی کشور
۱۲۸.....	مجاهدت برای ادامه ی رشد به سمت پیشرفت علمی
۱۲۸.....	جلوگیری از ایجاد وقفه در حرکت علمی کشور
۱۲۹.....	تلاش برای از دور نیفتادن حرکت علمی کشور
۱۳۰.....	۴-۶- ترسیم الگوی پیشرفت
۱۳۰.....	لزوم تنظیم مدل پیشرفت
۱۳۱.....	اندیشیدن در مورد الگوی توسعه
۱۳۲.....	استفاده از همه ی ظرفیت ها برای تدوین الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت
۱۳۳.....	تنظیم نقشه ی جامع پیشرفت بر اساس مبانی اسلام
۱۳۴.....	۴-۷- باید های پیشرفت
۱۳۴.....	ایفاء نقش متناسب با انتخابی در همه ی میدان ها
۱۳۵.....	رصد مرحله به مرحله ی پیشرفت
۱۳۵.....	۴-۸- بُعد اساسی پیشرفت
۱۳۵.....	سبک زندگی؛ بخش حقیقی و اصلی پیشرفت
۱۳۹.....	پرهیز از تقلید فرهنگ غرب؛ شرط رسیدن به تمدن نوین اسلامی

فصل پنجم : انتظارات از نخبگان سیاسی

۱۴۳.....	۵-۱- تزکیه و اصلاح خود
۱۴۳.....	عامل بودن و اسوه شدن
۱۴۴.....	اصلاح مردم وابسته به اصلاح نخبگان
۱۴۴.....	تزکیه ی اخلاقی و معنوی مسئولان سرچشمه ی فیض جامعه
۱۴۵.....	بالا بردن روحیه ی تحمل حرف مخالف
۱۴۶.....	۵-۲- بصیرت
۱۴۶.....	پافشاری بر مواضع حق و به کارگیری عقل و تدبیر
۱۴۸.....	شناخت واقعیت تهدیدهای دشمن و گزینش بهترین راه
۱۴۸.....	خنثی سازی تهدیدات با شناخت درست موقعیت و تشخیص وظایف
۱۴۹.....	بصیرت در مواجهه با خطوط دشمن
۱۵۱.....	۵-۳- تبیین حقیقت
۱۵۱.....	وجود دانشجویان مؤمن و قوت بیان آنها نشانه ی کارآمدی نظام
۱۵۲.....	روشنگری در برابر توطئه های دشمن
۱۵۳.....	تبیین حقایق بدون تعصب و عمارگونه

۱۵۴.....	بحث و مجادله‌ی صحیح بر سر مسائل کشور
۱۵۵.....	۴-۵- مقاومت
۱۵۵.....	حفظ راه امام؛ دفاع از حقوق مظلومین
۱۵۶.....	پرداختن به مسئله‌ی فلسطین و دلایل اهمیت آن
۱۵۸.....	۵-۵- حفظ وحدت
۱۵۸.....	اهمیت دادن به مسأله‌ی حفظ وحدت
۱۵۹.....	وحدت در میان نخبگان، عامل پیروزی در همه‌ی مجاهدت‌ها
۱۶۰.....	همدلی و اعتماد به نظام، خنثی کننده‌ی وسوسه‌ی خناسان
۱۶۱.....	تشریح نقشه‌ی دشمن برای ایجاد اختلاف بین مردم

فصل ششم: رسالت نخبگان برجسته‌ی هنری

۱۶۵.....	جدی گرفتن مسئولیت
۱۶۶.....	بازیابی وظایف برای شناخت خلاءهای معرفتی
۱۶۷.....	مسئولیت بزرگ جامعه‌ی مداح؛ ارائه‌ی مطالب پُرمغز و پُرمحتوا
۱۶۸.....	فهمیدن و فهماندن حکمت
۱۶۸.....	سوق دادن بندگان خدایه سوی خدا
۱۶۹.....	ظهور مواجبه‌ی انقلاب با نظام سلطه در شعر شاعران
۱۶۹.....	خدمت به دین، انقلاب، اخلاق و معرفت علاوه بر بیان احساسات
۱۷۰.....	جهاد و فرهنگ‌سازی از طریق شعر
۱۷۱.....	آفرینش آثار هنری با کیفیت برای نشان دادن گوهرنماز
۱۷۱.....	نگاه بلندمدت به هنر اسلامی و سینمای دینی

فصل هفتم: آسیب‌های جامعه نخبگان

۱۷۵.....	۱-۷- تردید در باورها
۱۷۵.....	عدم استقامت و تغییر باورها؛ نتیجه‌ی گناه
۱۷۶.....	تردید در پایبندی به اصول به خاطر بلند مدت بودن اهداف
۱۷۶.....	باور نکردن پیشرفت بدون آمریکا
۱۷۷.....	۲-۷- غفلت و بی‌بصیرتی
۱۷۷.....	اغفال نخبگان یکی از خطوط تبلیغاتی دشمن
۱۷۸.....	غفلت و عدم خود آگاهی
۱۷۹.....	بی‌بصیرتی با عدم سوء نیت
۱۷۹.....	بی‌بصیرتی عامل خطای نخبگان
۱۸۱.....	دنبال کردن راه به منزل نرسیده‌ی غرب
۱۸۲.....	ربط دادن خواسته‌ها و مشکلات مردم به نقاط کم ارزش و غیر مرتبط

۱۸۳.....	۷-۳- ترس و طمع
۱۸۳.....	نترسیدن و طمع نکردن شرط سر رشته داری حرکت مردم
۱۸۴.....	مرعوب شدن در اثر جنگ روانی دشمن
۱۸۵.....	بی شجاعتی و ترس نخبگان عامل بدبختی ملت ها
۱۸۶.....	دست آموزی مراکز استکباری
۱۸۶.....	فساد مالی، مقدمه انواع فسادها
۱۸۷.....	۷-۴- التهاب آفرینی
۱۸۷.....	تحریک احساسات توده مردم
۱۸۷.....	بی انصافی در قضاوت
۱۸۹.....	یکسونگری و نگاه بدبینانه
۱۹۰.....	۷-۵- غرور و طلبکاری
۱۹۰.....	غرور و طلبکاری در برابر ملت و پیشکسوتان

فصل هشتم: وظایف مسئولین در مورد نخبگان

۱۹۵.....	۸-۱- پرورش نخبگان
۱۹۵.....	شکر نعمت وجود نخبگان
۱۹۵.....	حساس کردن مردم نسبت به پرورش نخبگان
۱۹۶.....	نگاه غیرمادی به مسئله ی تربیت نخبگان
۱۹۶.....	ایجاد چرخه ی پرورش نخبگان برای ارتقاء و درون زایی
۱۹۷.....	پرورش نخبگان با هدف رسیدن به رتبه ی بالایی علمی در دنیا
۲۰۰.....	۸-۲- به کارگیری نخبگان
۲۰۰.....	اداره کشور با نیروی دورنی به جای ذخایر زیرزمینی
۲۰۱.....	حمایت از نخبگان؛ فراهم کردن زمینه و مقدمات کار
۲۰۰.....	برنامه ریزی برای باز شدن پر و بال علمی نخبگان
۲۰۱.....	برنامه ریزی برای جذب فارغ التحصیلان تحصیلات تکمیلی
۲۰۲.....	۸-۳- تکریم نخبگان
۲۰۲.....	احترام به نخبگان با هدف بالا بردن شاخص ممتاز بودن در کشور
۲۰۳.....	بازکردن حساب ویژه برای نخبگان
۲۰۴.....	بزرگداشت و شناساندن نخبگان
۲۰۵.....	۸-۴- فراهم کردن زمینه ها
۲۰۵.....	انتخاب معیار صحیح برای سنجش نخبگان
۲۰۶.....	حفاظت از نیروی انسانی با تشویق و زمینه سازی
۲۰۷.....	نگاه مدیریتی سنجیده در برخورد با هجرت نخبگان
۲۰۷.....	ایجاد نشاط علمی عاملی برای حفظ نخبگان و بازگشت آن ها
۲۰۸.....	فراهم کردن فضای تنفس علمی با ایجاد فرصت پژوهش

۲۰۸.....	نگاه متوازن به رشته های علمی
۲۱۰.....	نگاه ستادی بنیاد ملی نخبگان به دانشگاهها
۲۱۰.....	اولویت سرمایه گذاری در علم، فناوری و نخبه پروری
۲۱۱.....	سرمایه گذاری در تولید علم به همراه ارتقاء مدیریت
۲۱۲.....	پیشروی بر اساس کارهای قبلی
۲۱۳.....	رصد دائمی برای حفظ جریان نوآوری علمی
۱۲۴.....	رصد ثبت اختراعات و دعوت از مخترعان برای همکاری
۱۲۴.....	ایجاد بانک اطلاعات از داشته ها و نداشته های علمی
۱۲۵.....	تشکیل پژوهشگاه در هر دانشگاه
۱۲۶.....	جمع بین اساتید پیش کسوت و جوانان نخبه ی با نشاط
۱۲۷.....	شناساندن جایگاه واقعی فرهنگ به نخبگان
۱۲۸.....	ارائه ی اسلام ناب در جامه ی آراسته به علم
۲۱۹.....	۸-۵- ایجاد رقابت
۲۱۹.....	ایجاد رقابت قوی و سازنده برای نوآوری های علمی
۲۲۰.....	۸-۶- تعامل و انتقاد پذیری
۲۲۰.....	تشریح مسائل کشور و شنیدن انتقادهای نخبگان
۲۲۲.....	تعامل با نخبگان همفکر و با اخلاص
۲۲۳.....	توجه به نظرات و پیشنهادات نخبگان
۲۲۳.....	برگزاری جلسات پرسش و پاسخ و پذیرش انتقادات عالمانه
۲۲۵.....	گوش فرا دادن به انتقادات غیر مغرضانه ی نخبگان
۲۲۵.....	حفظ فکر نخبگان به عنوان پشتوانه، با استقبال از تذکرات آن ها
۲۲۷.....	تعامل نظام مند با نخبگان، حتی مخالفین

مقدمه

﴿ثُمَّ أَوْرَثْنَا الْكِتَابَ الَّذِينَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِنَفْسِهِ وَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ وَمِنْهُمْ سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ إِذْنُ اللَّهِ ذَلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ﴾^۱
سپس این کتاب را به آن بندگان خود که [آنان را] برگزیده بودیم، به میراث دادیم؛ پس برخی از آنان برخود ستمکارند و برخی از ایشان میانه‌رو، و برخی از آنان در کارهای نیک به فرمان خدا پیشگامند؛ و این خود توفیق بزرگ است.

۱. سوره‌ی فاطر، آیه‌ی ۳۲

در روایتی که از امام رضا علیه السلام وارد شده است آیهی فوق الذکر را مربوط به عموم مردم نمی دانند بلکه مرتبط به برگزیدگان دانسته اند.^۱ و امام صادق علیه السلام در مورد معنای این روایت فرموده اند: «الظَّالِمُ يَحُومُ حَوْماً نَفْسِهِ وَالْمُقْتَصِدُ يَحُومُ حَوْماً قَلْبِهِ وَالسَّابِقُ يَحُومُ حَوْماً رَبِّهِ عَزَّ وَجَلَّ». «ظالم به نفس» همیشه گرفتار خواهش های نفس است و همه ی کوشش او برای آن است که نفس را راضی کند و مقتصد پیرامون قلبش دَوَران دارد. دَوَران پیشی گیرنده در خیرات پیرامون پروردگار، خود به این معنا است که او همواره در صدد این است که خود را برای خدا خالص کند، همواره به یاد او باشد و غیر از او را از یاد ببرد، جز او به کسی دیگر امید نداشته باشد و جز او را قصد نکند.^۲

این آیه از این جهت که به برگزیدگان یعنی نخبگان مربوط میشود آیه ای خاص است و چند نکته را می توان از آن برداشت کرد: اولاً؛ بدانیم نخبگی امری عطایی است؛ یعنی خداوند به فرد عطا کرده و کسی خود را نخبه نکرده است.

دوماً؛ نخبه باید بداند در معرض خطر قرار دارد و همانگونه که می تواند در معرض عروج قرار گیرد؛ در معرض سقوط هم می تواند قرار گیرد. اگر دنبال نفسانیات باشد و خاستگاهش مطالبه ی از جامعه باشد از ظالمین نفس می شود. گروهی از نخبگان از نفسانیات به در آمده و دنبال قلب هستند؛ کاری که قلب می کند کیف نعمت های خدا را کرده و همه چیز را مهیا برای بندگان می بیند و از این که استعداد هایش به

۱. تفسیر کنز الدقائق و بحر الغرائب، ص ۵۷۰.

۲. معانی الأخبار، ۱۰۴، ح ۱.

۳. تفسیر المیزان جلد ۱۷ ص ۷۰.

نمر می‌شینند در سرور است و قدر امکانات الهی و موهبات خدا را داشته و کمال بهره‌مندی را از آنها دارد، اما مرتبه‌ی عالی‌تری هم وجود دارد و آن کسی است که حتی دنبال کیف خودش هم نباشد، بلکه به دنبال جلب رضایت پروردگارش باشد. به طور مثال شخصیتی مانند شهید چمران حتی به دنبال استعدادهایش نیز نیست و الا در «ناسا» ماندگار می‌شد. امروز جامعه‌ی ما دنبال چنین نخبگانی است؛ نخبگانی نظیر شهید مصطفی احمدی روشن که به چیزی جز رضایت الهی نمی‌اندیشند. مقام معظم‌رهبری از سال ۱۳۷۴ به این سو توجه ویژه‌ای را به بحث نخبگان داشته و رهنمودهایی را در بیاناتشان هم برای جامعه‌ی نخبگان هم برای مسئولان مرتبط با این قشر داشته‌اند. از طرفی دایره‌ی نخبگان در بیانات ایشان دایره‌ای گسترده است به نحوی که شاید بتوان گفت، تمام اقشاری که عملکرد آنها تأثیرات عمیقی بر جامعه می‌گذارد؛ اعم از نخبگان علمی، سیاسی و هنری را شامل می‌شود. کتاب حاضر با عنوان گنجینه‌ی نخبگان به بررسی دیدگاه‌های مقام معظم‌رهبری حضرت بیت‌الله العظمی خامنه‌ای در مورد این قشر تأثیرگذار جامعه، پرداخته و در هشت فصل تنظیم شده است.

فصل اول کتاب با ارائه‌ی تعریفی از نخبه، جایگاه این قشر را در جامعه‌ی امروز معین می‌کند. در فصل دوم وظایف و ضرورت‌های جامعه‌ی نخبگان مورد توجه قرار گرفته که عبارتند از: شناخت زمانه، توجه به مصالح عمومی، فرهنگ‌سازی، هدایت و ارشاد، آزاداندیشی و تحول، حل مشکلات و در نهایت نخبه‌پروری.

بی شک ماندن در مسیر و منحرف نشدن از آن مراقبت‌هایی را می‌طلبد این نکته نیز در رهنمودهای مقام معظم رهبری مورد غفلت واقع نشده و به نخبگان توصیه می‌نمایند که در حوزه فکری، حوزه علمی و رفتارهای اجتماعی مواظب انحرافات احتمالی و دور شدن از مسیر باشند که فصل سوم کتاب با عنوان چراغ راه نخبگان به این موضوع پرداخته است. اما از آنجاکه تولید علم یکی از شاخصهای دستیابی به تمدین نوین اسلامی است، این موضوع فصلی جداگانه را در بیانات مقام معظم رهبری به خود اختصاص داده که در فصل چهارم کتاب با عناوینی نظیر باید‌های تولید علم، تکمیل زنجیره‌ی علم، تعامل علمی با دنیا، جلوگیری از توقف، ترسیم الگوی پیشرفت، باید‌های پیشرفت، بعد اساسی پیشرفت و... گردآوری شده است.

همچنانکه اشاره شد؛ دایره نخبگی در اندیشه‌ی مقام عظمای ولایت دایره‌ای گسترده است، لذا در فصل پنجم کتاب انتظارات متصور از نخبگان سیاسی در نظام جمهوری اسلامی با عناوین تزکیه و اصلاح خود، بصیرت، تبیین حقیقت، مقاومت و حفظ وحدت؛ از بیانات ایشان استخراج شده است.

با توجه به تأثیر گذاری هنر و هنرمند در جامعه فصل ششم کتاب رسالت نخبگان برجسته‌ی هنری را در سه شاخه‌ی شناخت جایگاه و وظایف، ارائه‌ی معارف اسلامی و نگاه بلند مدت و برنامه ریزی دقیق مورد بررسی قرار داده است.

اما در نگاه جامع ایشان به همان میزان که در مورد رعایت شأن این قشر به مسئولان تأکید میشود؛ آسیب شناسی درون گروهی این قشر

نیز مغفول نمانده و مسائلی مانند تردید در باورها، غفلت و بی بصیرتی، ترس و طمع، التهاب آفرینی، غرور و طلبکاری را آسیب‌های جامعه نخبگان دانسته‌اند که در فصل هفتم کتاب به آن پرداخته شده است. و در نهایت در فصل هشتم کتاب وظایف مسئولین در قبال نخبگان را که اعم از پرورش، به کارگیری و تکریم، فراهم کردن زمینه‌ها، ایجاد رقابت، تأمین امکانات، تعامل و انتقادپذیری می‌باشد؛ در اختیار مخاطبان قرار داده است.

با توجه به اینکه امروز شاهد آسیب‌هایی نظیر مهاجرت مغزهای نخبه و عدم به کارگیری صحیح استعدادها و امثالهم می‌باشیم به طور قطع جمع بندی رهنمودهای ایشان در این حوزه می‌تواند توانمندی‌های موجود را به رخ بکشد، راه استفاده از آن را پیش رو قرار دهد و تنگناها و نقاط بحران خیز مسیر را معین کند.

در پایان از تمامی کسانی که در به ثمر رساندن این پژوهش مرا یاری کردند، به ویژه خانم مرضیه شاه‌سنایی که در باز خوانی مطالب و آقای صادق صفا که در فیش برداری زحمات وافر کشیدند، آقای مهدی شایسته فرد، آقای ابراهیم عمرانی، آقای محمد هادی عسگری، خانم مهتری ناعم اصفهانی و همچنین از بذل عنایت دفتر نشر آثار مقام معظم رهبری نسبت به نظارت و موافقت چاپ این اثر صمیمانه تشکر می‌نمایم.

آخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمین
امیر حسین بانکی پور فرد